

Öffentliche Arbeitsvermittlung und Sprachkompetenzen

Placement public et compétences linguistiques

Servizio di collocamento pubblico e competenze linguistiche

Intermediaziun publica da lavur e competenzas linguisticas

Public Employment Services and Language Skills

Executive Summary

Herausgeber | Publié par

Institut für Mehrsprachigkeit
www.institut-mehrsprachigkeit.ch

—

Institut de plurilinguisme
www.institut-plurilinguisme.ch

AutorInnen | Auteurs

Alexandre Duchêne, Pascal Singy, Renata Coray, Mi-Cha Flubacher, Seraphina Zurbriggen, Isaac Pante (unter Mitarbeit von Pierre-Yves Mauron)

Übersetzung | Traduction

Sandra Clerc, Mary Carozza, Barbla Etter, Pro-verbial sarl

Das vorliegende Projekt wurde im Rahmen des Arbeitsprogramms 2012–2014 des Wissenschaftlichen Kompetenzzentrums für Mehrsprachigkeit durchgeführt und von der Schweizerischen Eidgenossenschaft finanziell unterstützt. Für den Inhalt dieser Veröffentlichung sind die AutorInnen verantwortlich.

Le projet dont il est question a été financé par la Confédération suisse dans le cadre du programme de travail 2012–2014 du Centre scientifique de compétence sur le plurilinguisme. La responsabilité du contenu de la présente publication incombe à ses auteurs.

Freiburg | Fribourg, 2015**Layout**

Billy Ben, Graphic Design Studio

Intermediaziun publica da lavur e cumpetenzas linguisticas

Executive Summary

CSP

Mi-Cha Flubacher, Renata Coray, Alexandre Duchêne
(en collavuraziun cun Pierre-Yves Mauron)

UNIL

Seraphina Zurbriggen, Isaac Pante, Pascal Singy

Situaziun iniciala

La globalisaziun economica creschenta e la mobilitad e migraziun colliada cun ella ha consequenzas sin il diever ed il balsegn da las linguas en il mund da lavur. En quest context perscrutescha il project da retschertga “Intermediaziun publica da lavur e cumpetenzas linguisticas” la muntada da linguas per l’access al martgà da lavur. En il center stat il process da l’intermediaziun publica da lavur dals Centers regionals per intermediaziun da lavur (CILs), reglads sin plaun naziunal e manads dals chantuns. Quests centers èn lieus impurtants per l’intermediaziun publica da lavur ed èn uschia instituziuns adattadas per intercurir la dumonda, tge impurtanza che ils acturs principals (autoritads naziunales e chantunales dal martgà da lavur, cussegliastras e cussegliaaders da personal [CPs], personas che tschertgan lavur [PTLs] e patronAs) attribueschan a cumpetenzas linguisticas per pudair vegnir piazzà en ina professiun (pia per l’uschenumnada emploiabilitad). Dus teams da retschertga han intercurì questa dumonda cun metodas complementaras: Il team da l’Universitad da Losanna (UNIL) ha analisà la dumonda a maun dad ina meta-analisa da studis macro-economics existents, dad evaluaziuns statisticas da datas da l’ILML (sistem d’infurmaziun per l’intermediaziun da lavur e la statistica dal martgà da lavur dal SECO) ed in’enquista online standardisada en ils CILs da 18 chantuns en tut las regiuns linguisticas da la Svizra. Il team dal Center scientific da cumpetenza

per la plurilinguitad (CSP) ha fatg ina perscrutaziun etnografica durant nov mais (2013/14) en trais CILs dal Chantun Friburg (cun observaziuns participantas da mesiras per il martgà da lavur) ed ha accumpagnà ina cohorta da 31 PTLs tar 9 CPs en il process d’intermediaziun publica da lavur. La cohorta è sa cumponida da PTLs ch’eran s’annunziadas avant curt tar il CIL ed avevan tenor opiniun ed experientscha da lur CPs u plitost bunas u plitost nauschas premissas linguisticas per l’intermediaziun da lavur (tranter ellas 19 dunnas, 21 PTLs senza furmaziun professiunala [renconuschida en Svizra] e 25 PTLs cun biografia da migraziun).

Correlaziun statisticamain flailva tranter cumpetenzas linguisticas ed access al martgà da lavur

La meta-analisa dals studis davart la dischoccupaziun en Svizra, mandatads e publitgads dal SECO, mussa ils numerus facturs che influenzeschan l’access al martgà da lavur. Ils studis interculeschan per exempel sin in nivel structural l’influenza da la regiun linguistica, da la Svizra da l’ost e dal vest, da chantuns-citad e chantuns rurals, sin nivel individual l’influenza da la vegliadetgna, dal sex, dal status da dimora, dal sector da lavur e/u da la participaziun a mesiras per il martgà da lavur sin la ristga, il decurs e la durada da la dischoccupaziun. Il factur cumpetenzas linguisticas vegn mo resguardà en paucs studis e sche, alura per il pli sco

variabla da controlla. Tuttina vegn constatà generalmain in'influenza positiva dad enconuschientschas da la lingua uffiziala locala e da l'autra vart in'influenza negativa per personas senza enconuschientschas d'ina lingua uffiziala sco er in dischavantatg per pledadras e pledaders da linguas discurrendas darar en Svizra. Evaluaziuns statisticas d'ina unitad da datas da l'ILML dals chantuns Turgovia e Vad mussan che la gronda part da las personas che tschertgan lavur ha bunas fin fitg bunas enconuschientschas da pli che ina lingua (var 2/3). I sa lascha però tut en tut demussar mo ina flaivla correlaziun statistica tranter ils repertoris linguistics e l'access al martgà da lavur (sco spetgà èn enconuschientschas da las linguas uffizialas e da l'anglais avantagiusas per in'integrasiun sperta en il martgà da lavur). Questas evaluaziuns ston vegnir relativadas considerond ils problems pertutgant la reliabilitad da las indicaziuns davart las linguas en las datas da l'ILML (vesair sut).

Differentas pretensiuns linguisticas tut tenor il sector economic, la bransch e la funcziun

L'enquista online tar ils CPs en ils CILs da 18 chantuns cun ina quota da return extraordinariamain auta (54%) sco er la gronda prontezza da participar a la re-tschertga etnografica dals CPs en il chantun Friburg, mussan in considerabel interess vi da la dumonda davart la relevanza da cumpetenzas linguisticas. Ils cussegladers da personal interrogads ed accompagnads sco er ils patruns intervi-

stads intuneschan alura er tuts la grond'impurtanza da savair la(s) lingua(s) uffiziala(s) locala(s). Per il sector terziar e per funcziuns administrativas chattan els ch'i saja fitg avantagius dad avair bunas enconuschientschas da duas linguas naziunalas e da l'anglais. Surtut per plazzas cun la necessitad da communitgar sin plaun surregional e naziunal datti ina cle- ra ierarchisaziun economica da las linguas: enconuschientschas dal tudestg, franzos ed anglais vegnan designadas da tut ils acturs sco chapital linguistic impurtant. Per autras posiziuns (surtut per emploiads en la producziun) ed autras branschas (p.ex. en la construcziun e l'agricultura) perconter na vegnan cumpetenzas da la lingua uffiziala betg giuditgads sco indispensablas. Enconuschientschas da linguas da migraziun (sco portugais e spagnol) vegnan vesidas là plitost sco avantatg. Concernent il profil e nivel linguistic tschertgà ed il profil e nivel effectiv duvrà pon ins constatar tensiuns: ils CPs chattan che las premissas linguisticas formuladas dals patruns sajan per regla memia autas en cumparegliaziun cun las cumpetenzas necessarias de facto per la piazza scritta ora.

Management da linguas instituziunal e valitaziun variabla da cumpetenzas linguisticas

Las analisas mussan che la lingua daven- ta in tema en il process d'intermediaziun da lavur publica e quai tant en connex cun il management da linguas instituziunal sco en connex cun las cumpetenzas linguisticas da las PTLs, sche quellas èn

d'optimar. Al cumenzament dal process da cussegliaziun registreschan ils CPs las cumpetenzas linguisticas da las PTLs en l'ILML. Quai capita per l'ina sin basa dal curriculum vitae, per l'autra a maun d'ina valitaziun spontana resp. subjectiva dal CP. Perquai èn questas indicaziuns da l'ILML mo per part fidaivlas resp. mo parzialmain adattadas per evaluaziuns statisticas. PTLs cun naginas u paucas enconuschientschas da la lingua uffiziala locala èn ina sfida per il management linguistic instituziunal dal CIL. Ils CPs sa movan en quests cas en in champ da tensiun tranter la prescripziun instituziunala (da far la cussegliaziun sche pussaivel en ina lingua uffiziala dal chantun, p.ex. cun agid d'inA translaturA) ed il garantir la chapientscha vicendaivla (duvrar sche necessari autras linguas). Per part concedeschan ils CPs ils discurs da cussegliaziun era sco occasiun per PTLs dad autras linguas dad exercitar e megliar lur cumpetenzas da la lingua uffiziala. Las PTLs accompagnadas vegnan cun lur premissas individualas (biograficas, professiunalas etc.) che influenzeschan mintgamai il decurs da lur dischoccupaziun. Cumpetenzas linguisticas giogan or da la perspectiva dals acturs involvids tranter quests divers facturs ina rolla impurtanta, ma quella n'è betg fixada ed invariabla. En cumbinaziun cun auters facturs persunals ed en connex cun las pretensiuns dad ina piazza pon ils differents facturs star ina giada en il center ed ina giada esser marginals. Curs da lingua sco mesiras per il martgà da lavur na vegnan betg disponids sfurzadamain ed automaticamain dals CILs. Avant la dispo-

siziun dad in curs da lingua valitescha il CP oravant tut la tenuta da la PTL. La motivaziun vegn vesida sco premissa indispensable per mintga disposiziun dad in curs. Sch'in curs da lingua vegn disponì, capita quai tar PTLs da linguas estras surtut per promover las cumpetenzas da la lingua uffiziala locala. Entant che PTLs da linguas estras senza u cun paucas qualificaziuns vegnan annunziads tendenzialmain per curs da lingua d'integraziun u per programs d'occupaziun transitorics, als quals ils CPs attribueschan in effect positiv per emprender la lingua uffiziala locala, vegnan PTLs qualificadas trames en curs da lingua intensiv.

Categorias da persunas che tschertgan lavur areguard mesiras da promoziun linguisticas

A basa da l'analisa da l'entira cohorta e da dudesch analisas approfondadas da cas singuls han ins pudì far trais categorias da PTLs, che mussan la valur variabla da las cumpetenzas linguisticas tar la reintegraziun en la professiun: ina gruppa da PTLs, che ils CPs giuditgeschan sco motivada spezialmain, vegn promovida cun mesiras linguisticas che duessan augmentar la schanza sin ina lavur per gudogn (la gruppa dals "plurilingvs promovids"). Tut tenor la derivanza e la qualificaziun emprendan quellas persunas ina lingua uffiziala locala u alura ina lingua estra, per il pli englais. Ina segunda gruppa da PTLs ("plurilingvs relegads") sa distingua tras cumpetenzas linguisticas extraordinarias, grazia a las

qualas ellas han en il passà savens era già avantatgs tar la tschertga da plazzas. Ma tuttenina sa chattan els en la situaziun, en la quala lur chapital linguistic n'è betg pli decisiv per in engaschament e na po betg cumpensar ils dischavantatgs che ina situaziun biografica trasformada porta cun sai (p.ex. l'obligaziun da s'occupar dad in uffant u la vegliadetgna). Ina terza gruppa sa cumpona da PTLs cun cumpetenzas linguisticas limitadas che n'èn en il passà però betg stadas in impediment per far lavur per gudogn ("plurilingvs tralasciad"). Quellas PTLs han savens era paucas qualificaziuns professiunalas. Durant la fasa da dischoccupaziun vegn quella terza gruppa mo promovida per part cun mesiras linguisticas per il martgà da lavur, già che ils CPs chattan pli impurtant che quels PTLs tschertgian lavur, mobilischiàn lur rait sociala e fetschian gudogns intermediars che da disponer mesiras da promoziun linguistica per ch'ellas vegnian reintegradas uschè spert sco pussaivel en il martgà da lavur.

Cumpetenzas da lingua sco factur da l'emploiability

Da las analisas statisticas, da l'enquista online e da la perscrutaziun qualitativ-etnografica resorta che cumpetenzas linguisticas n'èn betg ina "variabla" univoca en il process da l'intermediaziun publica da lavur. Facturs biografics (p.ex. vegliadetgna, sanadad, situaziun da famiglia), facturs professiunals (furmaziun, experièncias etc.) e persunals (p.ex. motivaziun, "savoir-être") han savens in'influ-

enza pli gronda. La muntada da las cumpetenzas linguisticas dependa a la fin finala era dal sector da lavur e da la funcziun professiunala, quai sa mussa savens già en ils inserats per plazzas. Independentamain da questa muntada variabla vegnan las cumpetenzas linguisticas (surtut dad enconuschientschas da las linguas uffizialas localas e da l'englais) consideradas sco impurtantas da PTLs, CPs e patrunAs. La diagnostica e modalisaziun da l'emploiability, quai vul dir la prognosa ed il sustegn da quels facturs che vegnan ad esser decisivs per pudair plazzar ina PTL, sa mussa sco ordvart difficila. Ins na d'astga dentant betg sutvalitar l'influenza da las cumpetenzas linguisticas, perquai ch'ellas han adina puspè ina funcziun da "gatekeeping" (ina funcziun dad avrir portas professiunalas ed instituziunalas, ma era socialas) e perquai ch'ellas pon permetter u impedir uschia l'access ad in engaschament (sco er a prestaziuns da l'assicuranza cunter la dischoccupaziun) e cun quai a resursas existenzialas e materialas necessarias.

Logicas instituziunalas ed individualas da l'intermediaziun publica da lavur

Betg mo la muntada variabla da la lingua, ma era las logicas instituziunalas ed individualas per part divergentas èn ina sfida en il process d'intermediaziun publica da lavur. Ils CILs e lur CPs èn confruntads cun divers sforzs structurals dad ina logica da controlla e regulaziun. Sco organ da cussegliaziun e controlla da l'assicuranza cunter dischoccupaziun ston els garantir ch'ils daners publics

vegnian duvrads a moda correcta ed effizienta, surtut tar la disposiziun da mesiras per il martgà da lavur. Els sa chattan pia en ina situaziun delicata tranter controlla e sustegn da las stentas da chattar lavur da las PTLs. Plinavant ston els duvran las resursas finanzialas limitads a moda optimala, perquai ston las disposiziuns da las mesiras linguisticas per il martgà da lavur mintgamai vegnir analisadas tenor lur custs e nizz. Per ils CPs èsi grev da giuditgar, sche e tge mesira da promoziun linguistica che fiss adattada per ina PTL, considerond ils basegns e profils individuals fitg differents da las PTLs, las pretensiuns dals patruns che varieschan tenor la situaziun dal martgà da lavur, la branscha e la piazza sco er las differentas mesiras per il martgà da lavur disponiblas.

Mesiras per il martgà da lavur tranter la logica d'investiziun ed d'integraziun

Ils resultats da retschertga renvieschan ad ina tensiun tranter la logica d'investiziun e d'integraziun che sa mussa tar la decisiun da (betg) disponer mesiras linguisticas per il martgà da lavur. D'ina vart ston las investiziuns en mesiras purtar gudogn: las PTLs duain vegnir reintegradas cun mesiras effizientas uschè spert sco pussaivel ed a moda persistente en il martgà da lavur. Bain che curs da lingua èn previs en la strategia uffiziala dal chantun Friburg pir en segunda prioritad, chattan intgins CPs quests tuttina spezialmain avantagius – betg mo per ina reintegraziun sperta en il martgà da lavur, ma era per ina reintegraziun persistente.

Quai vala surtut era per PTLs main qualificadas che survegnan uschia la pussaivladad da vegnir or da cundiziuns da lavur precaras. Da l'autra vart vegnan disponidas mesiras per il martgà da lavur betg mo per ina reintegraziun (sperta e persistente) en il mund da lavur, ma era per mantegnair e promover l'integraziun sociala. Tenor infurmaziuns dals CPs pon las mesiras era contribuir a retegnair la stabilisaziun sociala e psichica da las PTLs ch'è savens colliada cun ina dischoccupaziun che dura pli ditg. La disposiziun da mesiras linguisticas per il martgà da lavur ha plinavant surtut tar PTLs da linguas estras ina dimensiun sociopolitica. Tar questas vegnan las cumpetenzas (mancantas) da la lingua uffiziala interpretadas savens sco integraziun sociala (betg) gartegiada. Entant che tscherts CPs emprovan da megliar l'integraziun diagnosticada sco manglusa da lur PTLs cun mesiras linguisticas, chattan auters CPs che la promoziun da l'integraziun na saja betg l'incumbensa dals CILs resp. da l'assicuranza cunter dischoccupaziun.

Sfidas e mesiras da sustegn per las cussegliastras ed ils cussegliastrs da personal

Ils CPs èn confruntads cun diversas sfidas e pretensiuns, las qualas els ston ademplir en il process da l'intermediaziun publica da lavur. En quel sviluppan els strategias e preferenzas personalas per tschertas mesiras per il martgà da lavur, ma els ston s'orientar tenor il rom instituziunal correspundent dal SECO e da l'Uffizi chantunal per il martgà da lavur

(surtut tenor las directivas dal SECO per la lescha davart l'assicuranza cunter la dischoccupaziun e tenor la strategia chantunala da las mesiras per il martgà da lavur). A questas strategias persunalas ed instituziunalas ch'èn era determinadas tras il raster da registraziun en l'ILML èn las PTLs expostas, surtut quella PTL che han eventualmain auters profils ed autras aspectativas che na correspundan betg a quest maletg. En questa complexitad fruntan la logica categorisanta dals CILs e la variabilitad processuala individuala ina sin l'autra. Quai ha la consequenza che il process da l'intermediaziun da lavur è segnà da negoziaziuns tranter CPs e PTLs. Questas negoziaziuns pon er includer la rolla da cumpetenzas linguisticas ed ina eventuala promoziun da quellas. Las cumpetenzas linguisticas divergentas e las cundiziuns individualas da las PTLs, che vegnan giuditgadas differentamain tut tenor la situaziun sin il martgà da lavur e da la piazza che sto vegnir occupada, èn ina gronda sfida per ils CPs. Or da quest motiv pon mesiras da sustegn esser inditgadas, surtut en connex cun il management linguistic instituziunal, cun la registraziun da las linguas en l'ILML e cun la disposiziun da mesiras linguisticas per il martgà da lavur. Considerond las differentas logicas e praticas observadas pudessi esser nizzaivel da sclerir, sche ils CPs duain resp. pon promover e sustegnair persunas interessadas cun paucas u naginas qualificaziuns e cun paucas enconuschientschas da las linguas uffizialas en lur acquisiziun da la(s)

lingua(s), sch'ins po recurrer ad autras instituziuns ed era, sche ils CPs han ina funcziun da promover l'integraziun sociala.

